

La gran porta a Europa

JOAN CLOS, Ambaixador d'Espanya a Turquia

EL PERIÓDICO DE CATALUNYA, 27.09.09

Aquests dies de la Mercè, estem veient a Barcelona una rellevant presència cultural i artística d'Istanbul. No ha de fer estrany, perquè Istanbul és una potència urbana de 15 milions d'habitants en 3.500 quilòmetres quadrats, superfície similar a la regió metropolitana de Barcelona i igualment similar al gran Madrid. Aquesta força l'erigeix com a pol de creació cultural turca i aquesta realitat es percep en forma d'un determinat orgull istanbulí.

No és la primera vegada que Istanbul és present a la Mercè. El primer ministre, Recep Tayyip Erdogan, quan era alcalde d'Istanbul, va fer el pregó del 1995. Des d'aleshores fins avui, han canviat molt les coses a Istanbul, entre altres coses per l'immens dinamisme que la hiperciutat exerceix en l'economia turca, de la qual produeix el 45% de la riquesa (PIB). Però el canvi més espectacular és el de la població, que ha passat de vuit milions el 1995 fins als 15 milions actuals en un període temps de només 14 anys. Aquest creixement és degut a l'immens flux migratori que va del camp a les ciutats, que ha fet d'Istanbul la ciutat europea més gran.

El Pla Urbanístic Metropolità, ara en elaboració, ha establert com a objectiu que la ciutat no superi els 16 milions d'habitants. És un pla per evitar el desbordament. Recorda el nostre actual Pla Metropolità de Barcelona, que ja el 1967 tenia com a objectiu, entre altres, parar el creixement de Barcelona evitant que superés els 2 milions d'habitants.

Posteriorment, la nostra immigració nacional es va parar en sec per la crisi del petroli de l'any 1973, i vam tenir dificultats perquè Barcelona no baixés per sota dels 1.5 milions d'habitants.

Aquest fenomen de creixement i després decreixement, acompanyat d'extensió en el territori, és un fenomen absolutament clàssic de l'evolució de les ciutats, com ja va descriure al seu dia Peter Hall. Recorda el batec del cor, amb la seva fase de contracció i densificació i de relaxació i extensió.

Istanbul està en la fase contractora i això es detecta clarament no només en les xifres. Al mirar els turons de la ciutat, un detecta fenòmens que nosaltres vam viure fa 40 anys. Primer, vivenda precària d'autoconstrucció gairebé sense cap mena d'urbanització, edificada en pendents impossibles. Després, els grans blocs de vivendes públiques que s'erigeixen al costat per poder tirar a terra les barraques esmentades i allotjar-hi els seus residents, acompanyant-los en el següent esglaió de l'ascens social.

La població turca que viu a pagès és el 30% del total (a Espanya no supera el 5%). Aquesta realitat fa pensar que el ritme d'urbanització de Turquia és lluny d'aturar-se i suposa un immens repte per a Istanbul, que continua sent la gran generadora d'esperances, el gran espai on es dirimeix la batalla de la modernització. D'aquí ve l'interès de la seva creació cultural.

Si es visita només l'Istanbul de les grans joies arquitectòniques, un corre el risc de perdre's aquest altre Istanbul, que és el clar reflex de les immenses ganes de millorar de la població turca, ara mateix en el dolorós

camí d'emigrar des del camp empobrit cap al futur incert de la metròpolis.

A Espanya aquest camí es feia del sud al nord, la direcció que ens conduïa al cor d'Europa. A Turquia es fa de l'est a l'oest, també en direcció a l'esperança europea, de la qual Istanbul és sense cap mena de dubte la gran porta.